

Om een menselijke taal

Die jongste jongen van acht jaar heeft ons een poos geleden aan 't lachen gemaakt door een opmerking die zich ergens in zijn hoofd heeft vastgezet zoals wel vaker gebeurt bij kinderen. We waren bezig een tafel af te ruimen toen er met klinkende slag een bord in scherven viel. Hij stak z'n armen meewarig uit en zei: „Zo is 't leven”. Een toelichting was niet nodig. Na deze humor schoten we in een lach als gevolg van een rake opmerking.

't Kan zijn dat hij die uitdrukking heeft onthouden na wat we eens thuis vertelden over een confrencier die zich met gestrekte benen op z'n stoel voor het publiek zette met zo'n slordige opmerking van: „ja ja, zo is 't leven”. Die confrencier ging verder. Hij deed verrast over z'n achteloze opmerking, boog zich naar voren en dacht zo hardop verder: „tja, wat is het leven? Nietwaar, wat is het léven? Het leven is...” Hij goochelde met de beklemtoning en dan, volgde er opeens een stijlvolle volzin waarin plechtig scheen uitgesproken te worden wat „Het Leven” dan wel was. Een zin die natuurlijk door niemand begrepen werd.

Dat moet ook niet want hier is de humor die zich bedient van de ernst en ermee aan de zwier gaat. Maar dan volgt er daarna plotseling een moment van volkomen ernst in het wisselende spel van deze levens-kunstenaar, die op een pakkende manier de aandacht heeft weten te trekken van zijn publiek.

Er waait een frisse wind door dit speelse gedoe, en het is niet zonder betekenis. Is het alleen maar kolder waar ons niets van bijblijft dan een zinloos gespeel met woorden? Of heeft het te maken met het besef van de tweezijdige behoefte in ons menselijk bestaan aan ernst en luim, spel en bezinning, vreugde en ontroering?

*
* *

Op het terrein van allerlei levensvragen lukt het ons nog bijster slecht om vlot uit de weg te komen. Voordat we het weten vertoeven we in de wereld die haar eigen leven lijdt. De humor wordt hier karig bedield en behoort tot de hinderlijke oppervlakkige wereld waarin de mensen als lichtzinnige vlinders rondfladderen. Een wereld die te weinig rekening houdt met tijd en eeuwigheid en menselijke problemen. Onze instelling tegenover de ernst van het leven verdraagt het niet helemaal dat het luchthartige hierin wordt betrokken. Zelfs niet in de argeloosheid. Ik weet nog dat op mijn school een meisje was overleden dat behoorde tot de besten van onze klas. Vlak voor de overgang was ze gestorven, en de onderwijzer sprak over haar als over z'n beste leerlinge die zeker zou zijn overgegaan. We waren allemaal onder de indruk. „Nu wordt ze toch in de hemel verhoogd”, zei ik opeens. De onjuiste terechtwijzing van de onderwijzer en de schrik over mijn gezegde kan ik me nog goed herinneren, en ook hoe ik me een paar uur heb zitten doodschamen zonder te durven opkijken. Had ik gezegd: „zo is 't leven”, zoals mijn zoon bij het gebroken bord, zelfs dan zou het maar zo zo, geweest zijn denk ik.

Is het begrijpelijk dat zo'n terechtwijzing eigenlijk een diep gevoel van gekwetstheid bij een kind achterlaat dat er eigenlijk geen juiste voorstelling op na houdt van leven en dood en dit uitspreekt zonder zich gedisciplineerd aan de gepaste eerbied te onderwerpen? Het gewone kinderlijke, en ook het menselijke beleven is echt door eenvoud. Een enkel tegemoetkomend woord aan de onvolgroeide kinderlijke uiting zou het naïef luchthartige én de ernst en droefheid met elkaar hebben verbonden.

Is het wel waar dat wij mensen in het algemeen er afkerig van zijn, ons bezig

te houden met het hoe en waarom van ons leven? Is er bij ons allen niet een behoefte ons af te vragen wie en wat we eigenlijk zijn? En zo die behoefte er is, hoe komt het dan dat er zoveel weerstand is bij velen om dit uit te spreken? Het is wel zeker dat steeds meer mensen losser zijn komen te staan van de grote kerkelijke groeperingen. En ook daarna ontstaat uit de kleinere groepen meer en meer de behoefte aan een individuele levenshouding met eigen opvattingen over handel en wandel naar eigen besluit. Mogen we zo maar aannemen dat de velen die zich tegenwoordig de ontspanning van een vrije zondag permitteren inplaats van een kerk te bezoeken, tekort schieten doordat ze zich aan geen geestelijke richting willen binden?

Er is wel reden tot bezorgdheid, niet zozeer echter om hen die als gezonde wisselwerking de ontspanning zoeken. Wel voor het gevaar van de toenemende oppervlakkigheid bij de tallozen die de goedkoopste afleiding voor lief nemen als vlucht voor de dreigende grenzenloze verveling en onmacht tot zelfstandige geestelijke ontwikkeling. Het zal er weinig toe doen welke schotel van afleiding aan hen wordt voorgezet, als die schotel maar gevuld is met vluchtige maximale sensatie, en een minimale noodzaak tot nadenken.

Van die laatste groep mogen we zeggen dat er voornamelijk een minimum aan belangstelling bestaat voor vragen omtrent de zin van het leven. De omstandigheid dat men hier of daar met zichzelf in de knoei kan raken wordt maar moeizaam met de menselijke problemen in verbinding gebracht. Eigenlijk heeft bij dezen nooit een binding bestaan tussen het leven van alle dag en een geestelijke achtergrond. Er zijn echter de anderen die zich hebben afgewend van het kerkelijke leven. En de velen die daar altijd buiten hebben gestaan doordat zij zich daar niet thuis voelden. Hoe is het met hun belangstelling voor geestelijk leven? Ik denk dat ieder mens met echte belangstelling, hier aandacht voor heeft. En ook behoefte aan heeft. Maar groot is de gereserveerdheid om dit zomaar uit te spreken, en niet zonder reden.

*
* *

Ik heb daarstraks reeds gezegd dat het terrein van de levensvraagstukken in onze waarneming nou niet zo'n erg vlot beeld vertoont. Het is natuurlijk waar dat er meer tijd nodig is wanneer we ons gaan bezinnen op vragen die dieper liggen, dan het dagelijks leven toelaat. Maar daarvan zijn we niet in de eerste plaats afkerig. Hier ligt zelfs een punt van groot belang in onze levensbehoefte. Hoe groot zich het terrein uitstrekt waarop zich dagelijks de ontmoetingen voordoen met onze doodgewone medemensen waarbij zich de behoefte openbaart tot een gedachtenwisseling over problemen waarmee men zit, dat weten velen onder ons die hiermee te maken krijgen. Uit deze ongedwongen ervaringen en „vluchtige ontmoetingen” wordt de opmerking begrepen: geen mens die *geen* problemen heeft; 't wordt een probleem wanneer hij meent dat hij ze *niet* heeft. Waarom nu die gereserveerdheid, waar het toch als het meest natuurlijke voor de hand ligt dat wij tot klaarheid willen komen met onszelf en onze problemen?

Omdat in ieder van ons, bij de een meer, bij de ander misschien iets minder, omdat in ieder menselijk wezen een besef leeft van eigenwaarde van een eigen persoonlijke betekenis die ernstig genomen wil worden. Dat betekent dat deze eigen persoonlijkheid alleen bereid is het contact met anderen aan te binden op grond van wederkerig vertrouwen en gelijkwaardigheid. Het zijn zowat dure woorden die hier gezegd worden, maar het is wezenlijk niet anders dan die persoonlijke vrijheid die eist zo naar voren te mogen treden zoals hij wil, en zonder afhankelijkheid van traditionele eerbied.

En hier ligt de kern van de oorzaak waarom er wordt getwijfeld aan de waarde van geestelijk contact met de ander. Omdat nog teveel de stichtelijkheid voorop staat die de mens wil voorhouden hoe hij behoort te zijn, inplaats hem te accepteren zoals hij is. Nog te vaak wordt er een soort heil-paedagogiek beoefend die niet geschikt is om de mens zijn eigen waarde te laten ontdekken en zijn zelfvertrouwen te ontwikkelen. Teveel wordt door hem de druk gevoeld van gewichtige uitzettingen die nu net niet geschikt zijn om de eigen gedachten ruimte te laten. Het zijn toch juist die eigen gedachten die zich willen uitspreken, de eigen gevoelens die willen uitdrukken wat we beleven, wat we denken. Men wenst het ook niet, zich vanuit eigen kleinheid te moeten wenden tot het niveau van de verhevenheid, er is verlangen naar een ontmoeting met de gelijke die precies gelijk in waarde is als wijzelf. Verlangen om elkaar te herkennen, en te zien als gewone mensen. En dit gewone, betekent dat er geen plaats kan zijn voor gedwongen ernst, maar wel voor de vrijmoedigheid die zich uitsprekt en vraagt naar gedachtenwisseling en begrip.

Hier kan ontstaan de vreugde en de onroering, de blijheid en de ernst, omdat

er sprake is van de ontmoeting uit echte belangstelling voor elkaar op grond van wederkerigheid.

Als dit, zo kan zijn dat vanuit eigen vrijheid gezocht kan worden naar een antwoord in onszelf op vragen die het leven ons stelt, zal het mogelijk worden bij velen opnieuw het vertrouwen te wekken in de waarde van echt menselijk contact.

Met zin voor menselijke humor, en zicht op de ernst die er achter kan steken komen wij elkaar meer tegemoet dan wanneer wij door gewichtige ernst elkaars taal niet kunnen verstaan. Eerbied voor de plaats waar de ander zich bevindt, betekent eerbied voor de menselijke waardigheid. In deze zin begrijpen we elkaar heel goed wanneer we dan zeggen: „zo is 't Leven”.

P. W. VAN DER VLIET

De volgende lezing, die tot titel heeft „Gegrepen door een ideaal” zal van 9.45 tot 10 uur voor de V.A.R.A.-microfoon worden uitgesproken door Mevr. A. C. Ploeg—Ploeg.

Bejaardenbijeenkomst in „De Ark”

Van 15—22 september a.s. wordt in „De Ark” een **vakantieweek voor bejaarden** gehouden onder leiding van de heer en mevr. v. d. Dijk. Er staan o.a. enkele bustochten, wandelingen, een lezing, een filmavond en een bonte avond op het programma. De prijs bedraagt f 35,—, exclusief kosten voor excursies.

1-persoonskamers zijn niet meer beschikbaar, wel kamers voor echtparen en voor 2 of 3 dames of heren.

Aanmeldingen te richten tot „De Ark”, **Belvédèrelaan 14**

Nunspeet, tel. 03412-2404

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
9 SEPTEMBER 1956

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Bleyenburgerstraat 1, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.
Administratie en redactie: Humanistisch Verbond, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht, Postgiro 304960
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0,20, buitenland f 4,60 p.j.